

**Decentraal uitvoeringsplan
Schone Lucht Akkoord 2024
(DUP SLA 2024)**

P. Out

11 april 2024

Inhoud

- 1. Inleiding 2
 - 1.1. Decentraal uitvoeringsplan 2024 2
 - 1.2. Thema's en themagroepen 3
 - 1.3. Ontwikkelingen WHO-advieswaarden en EU-grenswaarden 3
 - 1.4. Voorgangsrapportage SLA 2023 3
 - 1.5. Relatie met diverse beleidsopgaven van de provincie 4
 - 1.6. Leeswijzer 4
- 2. Thema Mobiliteit 4
 - 2.1. Maatregelen Mobiliteit 2024 5
- 3. Thema Mobiele Werktuigen 6
 - 3.1. Maatregelen mobiele werktuigen 2024 6
- 4. Industrie 7
 - 4.1. Maatregelen Industrie 2024 8
- 5. Houtstook 9
 - 5.1. Maatregelen houtstook 2024 9
- 6. Binnenvaart en havens 9
 - 6.1. Maatregelen binnenvaart en havens 2024 10
- 7. Landbouw 11
 - 7.1. Maatregelen landbouw 2024 11
- 8. Citizen science en participatie 11
 - 8.1. Maatregelen citizen science en participatie 2024 13
- 9. EU-beleid en internationale inzet 13
 - 9.1. Maatregelen EU-beleid en internationale inzet 2024 15
- 10. Financieel 15
- 11. Voortuitblik 2025 16

1. Inleiding

Doel provinciaal uitvoeringsplan Schone Lucht

In 2020 heeft de provincie Noord-Holland, samen met de Rijksoverheid en een groot aantal provincies en gemeenten, het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend¹. De belangrijkste doelstelling van het SLA is het samenwerken aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren, waarbij wordt toegewerkt naar de advieswaarden uit 2005 van de World Health Organization (WHO) voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) in 2030.

1.1. Decentraal uitvoeringsplan 2024

De ondertekenaars van het SLA hebben met elkaar afgesproken om, op basis van hun eigen taken en bevoegdheden, zich in te zetten voor uitvoering van maatregelen binnen de in het SLA genoemde thema's en sectoren. In de landelijke 'Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2021–2023 – Actualisatie uitvoeringsagenda 2023'² staat hoe deelnemende partijen de afspraken in het SLA uitvoeren om de doelen te behalen. Iedere deelnemer, dus ook de provincie Noord-Holland, dient in een jaarlijks decentraal uitvoeringsplan de maatregelen per thema en/of sector verder uit te werken. Ten behoeve van de overzichtelijkheid en voor de monitoring heeft de Rijksoverheid een format voor een decentraal uitvoeringsplan in de vorm van een Excel-overzicht beschikbaar gesteld. Het streven is dat iedere deelnemende provincie of gemeente het ingevulde format uiterlijk 1 maart 2024 indient bij het Rijk. Het DUP SLA 2024 is in dit format aangeboden aan het Rijk (via RWS) op 28 februari 2024.

Het Excel-format is een omvangrijk bestand, dat niet ontwikkeld is met oog op toegankelijke informatievoorziening. Daarom zijn in dit document de belangrijkste activiteiten voor het Schone Lucht Akkoord voor 2024 beschreven. Het voorliggende Decentraal Uitvoeringsplan 2024 (DUP SLA 2024) is een actualisatie van het eerder opgestelde uitvoeringsplan. Het plan voor 2024 bevat geen nieuwe maatregelen.

¹ In de GS-vergadering van 17 december 2019 (kenmerk 1310610/1310640) is door Gedeputeerde Staten besloten om als provincie het SLA aan te gaan

² <https://www.schoneluchtakkoord.nl/schone-lucht-akkoord/algemene-producten/actualisatie-uitvoeringsagenda-2021-2023/>

1.2. Thema's en themagroepen

Om samen de doelen van het SLA te bereiken zijn verschillende maatregelen geformuleerd om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn verdeeld over een aantal thema's; mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw en citizen science en participatie.

Voor de verschillende thema's zijn landelijke themagroepen opgericht om dit nader uit te werken en nieuwe mogelijkheden te verkennen. Daarnaast zijn binnen het SLA themagroepen opgericht die zich bezighouden met een specifiek aandachtsgebied voor luchtkwaliteit, bijvoorbeeld hoogblootgestelde locaties. Voor de provincie zijn met name de themagroepen industrie en mobiliteit van belang, omdat zich hier voor de provincie de grootste mogelijkheden tot emissiereductie voordoen. Daarnaast heeft de provincie zitting genomen in de themagroepen voor hoogblootgestelde locaties, participatie, monitoring en internationaal luchtbeleid.

1.3. Ontwikkelingen WHO-advieswaarden en EU-grenswaarden

In september 2021 heeft de WHO nieuwe, aangescherpte advieswaarden gepubliceerd voor luchtkwaliteit. In maart 2024 is er in EU-verband een voorlopig akkoord bereikt voor de nieuwe Richtlijn Luchtkwaliteit. Naar verwachting zal definitieve besluitvorming in mei plaatsvinden (voor de Europese verkiezingen). Lidstaten hebben dan 2 jaar om de richtlijn in nationale wetgeving om te zetten. De nieuwe regels schrijven strengere normen voor 2030 voor in de vorm van grenswaarden en streefwaarden die dichter bij de WHO-advieswaarden liggen en die regelmatig zullen worden beoordeeld.

Kader Schone Lucht Akkoord: WHO-advieswaarden uit 2005

De WHO-advieswaarden uit 2005 zijn nog steeds uitgangspunt binnen het kader van het Schone Lucht Akkoord. Dit waren de waarden toen het akkoord werd gesloten.

1.4. Voorgangsrapportage SLA 2023

De RIVM brengt tweejaarlijks een voortgangsrapportage uit, om te monitoren of we op koers liggen om de gezamenlijke doelstelling te behalen. De rapportage voor 2023 heeft vertraging opgelopen. De rapportage wordt in de loop van 2024 verwacht.

1.5. Relatie met diverse beleidsopgaven van de provincie

De ambities en maatregelen vanuit het SLA relateren aan diverse beleidsopgaven van de provincie Noord-Holland, zoals Mobiliteit, Industrie en Landbouw. Voor het opstellen van het DUP zijn we voor deze beleidsopgaven uitgegaan van reguliere activiteiten en niet van extra inzet. Collega's van deze beleidsopgaven en de ODNZKG (Thema Industrie) zijn betrokken geweest bij het opstellen van het DUP

De maatregelen die in uitvoering zijn raken dan ook vaak meerdere doelstellingen, zoals Gezonde Leefomgeving (verminderen emissies industrie), Klimaat (verminderen uitstoot CO₂), biodiversiteit/programma stikstof (stikstof reductie) en Duurzaamheid (bijvoorbeeld Duurzame Infrastructuur, een elektrisch wagenpark). Voor het behalen van de doelstelling van het Schone Lucht Akkoord is inzet van verschillende sectoren binnen de provinciale organisatie nodig.

1.6. Leeswijzer

In hoofdstukken twee tot en met negen is per SLA thema de focus van de inzet van de provincie weergegeven voor 2024. Hoofdstuk 10 gaat in op financiële consequenties van dit uitvoeringsplan en tot slot wordt in hoofdstuk 11 een blik geworpen op 2025 en verder. De inhoud van deze laatste hoofdstukken 10 en 11 maakt geen deel uit van het DUP SLA 2024 in excel-format, dat is ingediend bij het Rijk.

2. Thema Mobiliteit

Het wegverkeer is een aanzienlijk bron voor emissie van stikstofdioxide en fijnstof naar de lucht. De aanpak onder het SLA richt zich er voornamelijk op om de inzet van (oude) dieselmotoren te verminderen en schonere alternatieven te stimuleren. Maatregelen uit het Klimaatakkoord, waaronder elektrificatie, lokaal beleid voor het stimuleren van schone en actieve mobiliteit, schoon openbaar vervoer, duurzame logistiek en een slimme ruimtelijke inrichting leveren een belangrijke bijdrage aan schone lucht en gezondheidswinst, vooral op de langere termijn. Daarnaast zet de Rijksoverheid in op een verdere aanscherping van de Europese emissie-eisen voor voertuigen en een verdere verbetering van de monitoring en het toezicht in Nederland.

De afgelopen periode is er intern ingezet op verbinding van de doelen van het Schone Lucht Akkoord met andere opgaven, zoals Perspectief Agenda Mobiliteit, Regionale Mobiliteit Plannen (RMP), Slimme en Schone Mobiliteit en Actieve en veilige Mobiliteit. Het verbinden in de eigen organisatie zetten we voort in 2024 en wordt ingezet op kennisdeling.

2.1. Maatregelen Mobiliteit 2024

- Bij nieuwe en herijkte verkeers- en vervoersplannen is/wordt een verbinding gemaakt met het Schone Lucht Akkoord. Deze plannen dragen bij aan het behalen van de gezondheidsdoelen in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA). Dit is opgenomen in het vastgestelde Perspectief Mobiliteit. Door het (blijven) koppelen van de Regionale Agenda's Mobiliteit met SLA en gezonde leefomgeving borgen we dat de doelstellingen van het SLA bestuurlijk in beeld zijn en blijven zowel bij GS als bij de colleges en raden.
- Bij nieuwe raamovereenkomsten, zoals leaseovereenkomsten voor eigen voertuigen, worden eisen gesteld aan de leverancier met betrekking tot duurzaamheid. De provinciale pool auto's zijn sinds 2021 elektrisch. In 2024 worden de GS-voertuigen (nu hybride) vervangen door elektrische voertuigen. Voor de voertuigen van de wegbeheerders loopt een pilot met twee elektrische voertuigen. Daarnaast heeft de provincie 4 patrouilleschepen, waarvan tot 2027 twee worden afgestoten en 2 worden vervangen door elektrische (of waterstof) schepen.
- Pilot Duurzaam Schoon Verkeersmanagement: Dit is een project waarin we verkennen wat de relatie is tussen gezonde leefomgeving en verkeer en hoe we de leefbaarheid kunnen beïnvloeden met verkeersmanagement. In 2024 wordt gekeken naar de resultaten van de pilot.
- Vanuit Mobiliteit worden gesprekken gevoerd met gemeenten vanuit het kader RMP en de uitwerking in kleine mobiliteitsplannen (lokaal). Daarbij leveren we maatregelenpakketten aan gemeenten.
- Werkgeversbenadering NHN –om het woon-werkverkeer in de regio NHN duurzamer te maken en terug te dringen. Doel is minder KM's en schonere KM's. Dit is van start gegaan in 2022 en loopt door tot 2024. In eerste instantie richten wij ons op (a) werkgevers met meer dan 100 werknemers, (b) Ring van Alkmaar, Agriport, Marine Den Helder, (c) stimuleren van fiets en thuiswerken.
- Laadinfrastructuur (laadpalen): Randvoorwaardelijk is de ontwikkeling van gemeentelijke laadvisies inclusief laadplan voor plaatsing voldoende laadinfrastructuur voor zowel personenvervoer/OV als logistiek. Hierin werken provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht samen via de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL). Uitvoering loopt via projectbureau MRA-E. De netcongestie kan een probleem vormen voor dit project.
- Stimuleren aanleg fietsroutes: Aanleg van doorfietsroutes en wegnemen van fietsknelpunten in Noord-Holland vanuit actieagenda actieve mobiliteit. De provincie Noord-Holland is trekker van dit programma en legt fietsroutes aan en ondersteunt diverse gemeenten bij het aanleggen van fietspaden en het delen van kennis.

3. Thema Mobiele Werktuigen

Mobiele werktuigen zoals bouwmachines, heftrucks en aggregaten kunnen, ondanks hun beperkte aantal, een relevante bron van luchtverontreiniging vormen. Doel is om de transitie naar emissieloze mobiele werktuigen te versnellen. Streefdoel uit het SLA is om de negatieve gezondheidseffecten van luchtemissies (stikstofdioxide en fijnstof) van mobiele werktuigen in 2030 met minimaal 75% te hebben verminderd ten opzichte van 2016.

De bijdrage van de provincie, middels het invulling geven aan maatregelen, loopt vooral samen met de rol van de provincie als opdrachtgever (duurzame infrastructuur). Daarnaast kan de provincie invloed uitoefenen vanuit haar rol als bevoegd gezag voor provinciale inrichtingen. Evenals bij het wegverkeer zijn de Europese emissie-eisen van groot belang voor de afname van de emissies van mobiele werktuigen. De inspanningen vanuit het SLA hangen samen met initiatieven vanuit onder andere het Klimaatakkoord (reduceren van CO₂-emissies), de strategie 'Naar klimaatneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten' (KCI) en de stikstofaanpak (bescherming biodiversiteit). De Rijksoverheid is in samenhang met het Klimaatakkoord en de stikstofaanpak gestart met een programma voor Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)³. Op 30 oktober 2023 tekenden 45 partijen, waaronder alle provincies, het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen. Middels het SEB wordt bijgedragen aan de doelstellingen van het SLA.

3.1. Maatregelen mobiele werktuigen 2024

Voor 2024 betreft het een continuering van de inmiddels in uitvoering zijnde maatregelen.

- Emissie-eisen van het SLA voor PIANOo⁴ zijn geïmplementeerd in het moedercontract waar de provincie alle project-contracten op baseren. Dit betekent dat bij alle contracten de duurzaamheidseisen er standaard inzitten als eis (ondergrens). Daarnaast is het beheersproces verder geoptimaliseerd, zodat het moedercontract steeds verder wordt aangescherpt, hiermee zijn wij een lerende organisatie.
- Een lopende actie is het ontsluiten van de geformuleerde aanvullende eisen voor aanbestedingsdocument aan de andere provincies. Dit gaat gerealiseerd worden via het Provinciaal Contracten Buffet (PCB)⁵, waar alle provincies gebruik van kunnen maken. Zo kunnen de andere provincies gebruik maken

³ [Schoon en Emissieloos Bouwen \(SEB\) – SEB | Routekaart schoon en emissieloos bouwen \(opwegnaarseb.nl\)](#)

⁴ <https://www.pianoo.nl/nl>

⁵ [Provinciaal Contractenbuffet – CROW](#)

van de ontwikkelde expertise en hoeven ze het wiel niet opnieuw uit te vinden.

- Vanuit het SLA streven gemeenten en provincies ernaar om emissie-eisen in omgevingsvergunningen en milieuzones toe te passen ten behoeve van stedelijke en in het bijzonder hoogblootgestelde gebieden voor mobiele werktuigen die worden ingezet onder andere voor de logistiek, evenementen, groenbeheer, infra- en bouwwerken. Partijen verkennen in de themagroep en pilot mobiele werktuigen, in overleg met marktpartijen de mogelijkheden hiervoor. Als provincie Noord-Holland volgen we hierin de landelijke ontwikkelingen. Op dit moment is er geen wettelijk instrumentarium beschikbaar om dergelijke eisen in vergunningen door te voeren.
- Voorzetting van toepassen MKI (milieukostenindicator) als gunningsinstrument bij aanbestedingen van werken (bv wegen en bruggenbouw). Naast de eisen die op basis van het SLA-maatregelen zijn geformuleerd, en het structureel gebruik van MKI als gunningsinstrument zijn nog meer duurzaamheidseisen meegenomen in het moedercontract, zoals maximale emissie-eisen voor asfalt, beton en nog meer duurzaamheidseisen.

4. Industrie

In het SLA zijn maatregelen opgenomen voor de industrie. Sommige van deze maatregelen worden uitgevoerd door provincies en gemeenten omdat zij bevoegd gezag zijn, voor andere maatregelen is het Rijk verantwoordelijk.

Belangrijke actuele ontwikkelingen komen vanuit Europa. Zowel de Europese Richtlijn Industriële Emissies als de Richtlijn Luchtkwaliteit worden herzien en zullen de komende jaren worden geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Deze nieuwe kaders gaan bijdragen aan de reductie van industriële emissies.

De inzet van de provincie op het thema industrie is vooral gericht op strenger vergunnen en versterking van toezicht en handhaving. Voor een goede fundering voor scherper vergunnen (het nieuwe vergunnen) is beleid nodig.

Kennisuitwisseling en het delen van ervaringen door betrokken overheden in relatie tot scherper vergunnen is in deze fase zeer waardevol. In 2024 worden landelijk 6 (juridische) trainingen verzorgd voor vergunningverleners. De provincie Noord-Holland draagt hier samen met de andere provincies financieel aan bij, waarbij een deel van de kosten worden gedekt door een gezamenlijk ontvangen SpUk-subsidie (gecoördineerd door provincie Zuid-Holland).

De ODNZKG verzorgt in onze opdracht het ambtelijk voorzitterschap van de themagroep Industrie onder het SLA. Onder deze landelijke themagroep werken drie subwerkgroepen gericht op toezicht en handhaving. Deze groepen geven een vervolg aan de uitkomsten van een “Voorverkenning Toezicht & Handhaving (T&H) Schone Lucht Akkoord (SLA) industrie”⁶ die in 2022 is opgeleverd. Het betreft de volgende drie groepen.

- Werkgroep Meten:
- Werkgroep Data:
- Kennisopbouw en – borging

4.1. Maatregelen Industrie 2024

Voor dit thema gaat de focus in 2024 naar de volgende aspecten.

- Emissie eisen-vergunningen: Bij nieuwe vergunningen en actualisaties wordt waar mogelijk zo scherp mogelijk vergund. Aandachtspunt/knelpunt is de bewijslast en de daarvoor benodigde expertise.
- Aanscherpen vergunningenbeleid: In 2024 wordt de nieuwe nota U&H vastgesteld en is getart met een beleidsproces “Gezonde Leefomgeving”, waarin scherp vergunnen en het versterken van toezicht en handhaving beleidsmatig zal worden verankerd.
- Kennis- en ervaringen delen: we zijn actief aangehaakt bij de themagroep en de actuele ontwikkelingen.
- Pilot Hoogblootgestelde gebieden: De provincie Noord-Holland werkt, samen met gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, de IJmondregio aan deze pilot. De pilot is in 2022 van start gegaan en loopt door in 2024. De provincie heeft voor dit project een SpUK SLA subsidie ontvangen. Doel van de pilot is, samen met IenW, te onderzoeken of en op welke wijze de luchtkwaliteit in de IJmond regio kan worden verbeterd. De verwachting is dat in de loop van 2024 de rapportage van deze pilot zal worden opgeleverd.

⁶ Voorverkenning Toezicht & Handhaving (T&H) Schone Lucht Akkoord (SLA) Industrie, RHDHV, referentie BH9838IBRP001F01, d.d. 26 juni 2022.

5. Houtstook

Luchtvervuiling uit woningen, waaronder door houtrook, kan een aanzienlijke negatieve bijdrage leveren aan de (lokale) luchtkwaliteit. De in het SLA opgenomen maatregelen zijn met name gericht op voorlichting rondom houtstook. Hiervoor zijn met name gemeenten en/of het Rijk aan zet. De maatregelen voor de provincie liggen met name op het vlak van communiceren en stimuleren richting gemeenten. De aandacht voor dit thema groeit. Voor verdere verbetering van de luchtkwaliteit in de directe leefomgeving wordt de relevantie van dit thema steeds duidelijker.

Opgemerkt wordt dat in 2023–2024 een pilot loopt in de IJmondregio naar het meten van roet/houtrook. Deze pilot wordt in samenwerking met burgers (citizen science) uitgevoerd en draait onder de paraplu van Hollandse Luchten⁷. Dit project is geïnitieerd vanuit de regio IJmond in samenwerking met TNO en Waag.

5.1. Maatregelen houtstook 2024

- Stook alert: De provincie deelt het stookalert van RIVM via haar social media kanalen.⁸
- Bij akkoorden en/of plannen over wonen waar wij bij betrokken zijn als provincie, brengen wij onder de aandacht dat gezondheidseffecten van houtstook worden meegenomen.

6. Binnenvaart en havens

Rondom vaarwegen kan de luchtkwaliteit aanzienlijk minder zijn. De transitie naar 0-emissie binnenvaart, walstroom en schonere motoren en brandstoffen leveren de belangrijkste gezondheidswinst. In het SLA is opgenomen dat de maatregelen voor binnenvaart met name van toepassing zijn voor partijen die substantiële scheep- en binnenvaart faciliteiten hebben. Dit is voor provincie Noord-Holland minder van belang aangezien de provinciale organisatie zelf geen (binnen)havens heeft, maar enkel infrastructuur (vaarwegen, oevers en kunstwerken).

⁷ <https://hollandse-luchten.org/tno-samen-met-burgers-houtrook-in-kaart-brengen-voor-gerichte-beleidsmaatregelen/>

⁸ <https://www.rivm.nl/houtrook/stookalert>

De provincie heeft een taak bij het baggeren en onderhoud van vaarwegen en havenbekkens. Dit werk wordt uitgevoerd via contractpartners. Emissie-eisen van het SLA met betrekking tot PIANOO zijn geïmplementeerd in het moedercontract waar wij alle nieuwe project-contracten op baseren.

We zijn als provincie partner bij havenontwikkelingen, we stimuleren hierbij de verduurzaming (energietransitie) van het havenareaal en de havenvoorzieningen. De provincie blijft letten op eventuele kansen voor duurzaamheid in de (zee)havens, als deze zich vanuit het thema binnenvaart en havens mochten aandienen.

6.1. Maatregelen binnenvaart en havens 2024

- Het SLA zet in op verplichten gebruik walstroom (voor aan de kade liggende schepen) en laadinfrastructuur voor voortstuwing van de scheepvaart (dieselmotor verduurzamen door biobrandstof, Fame, waterstof of battery containers). De provincie is geen haven-beheerder. We beheren als provincie enkel infrastructuur (vaarwegen, oevers en kunstwerken). De exploitatie van havens gebeurt door gemeenten, havenbedrijven en commerciële bedrijven. Als provincie kijken we waar we regionale partijen kunnen ondersteunen.
- Aanbestedingscriteria infrastructurele werkzaamheden: Emissie-eisen van het SLA met betrekking tot PIANOO⁹ zijn geïmplementeerd in het moedercontract, waar wij alle nieuwe project-contracten op baseren. Dit betekent dat we bij alle contracten die vanaf nu worden ontwikkeld, de duurzaamheidseisen er standaard inzitten als eis (ondergrens).
- RiverGuide: gericht op informatievoorziening van de schipper. Door het weergeven van de ligplaatsbezetting, ziet de schipper waar een ligplaats beschikbaar is en wordt extra omvaren in de havens gereduceerd (samenwerkingsverband met Rijkswaterstaat, diverse provincies en diverse havenbedrijven)
- Blauwe Golf: stimuleren van konvooivaart (waardoor een groep schepen in één keer een brug passeert) en het optimaliseren van brugopeningen. Hierdoor neemt de uitstoot van wachtend autoverkeer af en kan de schipper zijn snelheid aanpassen (minder uitstoot) om de brugopeningen te halen. Bovendien wordt er hierdoor minder gewacht en minder opgetrokken.
- Modal split van weg naar water: in de veronderstelling dat vervoer over water minder uitstoot veroorzaakt. De hoeveelheid energie die nodig is voor het verplaatsen van een tonkilometer aan goederen is aanzienlijk later over water

⁹ <https://www.pianoo.nl/nl>

als over de weg. Bepalende factor is echter de voortstuwing (motor en daarbij behorende brandstof). De innovatie in de scheepvaart gaat langzamer dan bij het wegtransport.

7. Landbouw

Landbouw is een relevante bron van luchtmissies, zeker in bepaalde delen van Nederland. Dit komt enerzijds door secundair fijnstof door de uitstoot van ammoniak en anderzijds door primair fijnstof. Primair fijnstof is vooral afkomstig van veehouderijen, met name pluimvee- en varkenshouderijen. Het aantal van deze bedrijven is in onze provincie relatief gezien gering. De emissie van ammoniak is vooral afkomstig van stallen en van bemesten. Ammoniak speelt ook een belangrijke rol bij de stikstofdepositie in natuurgebieden. De hieraan gekoppelde stikstofproblematiek wordt opgepakt vanuit een separaat beleidsspoor vanuit het Rijk en de provincie. Maatregelen vanuit het SLA die leiden tot minder emissies door landbouw, kunnen een bijdrage leveren aan het tegengaan van stikstofdepositie.

De meeste afspraken voor landbouw in het kader van het SLA zijn specifiek van toepassing voor gemeenten in Noord-Holland, vanuit hun verantwoordelijkheid als bevoegd gezag. Op deze afspraken kan de provincie niet sturen. In Noord-Holland zijn geen landbouwinrichtingen gelegen waarvoor provincie Noord-Holland bevoegd gezag is.

7.1. Maatregelen landbouw 2024

- Integrale brongerichte reductie van emissies: Wij nemen als provincie deel aan diverse gremia (o.a. IPO). Zodra daarin nadere uitwerking van acties voor decentrale overheden op de agenda worden gezet, zullen wij dit nader bezien, hoe wij ons hiertoe verhouden (wel/niet van toepassing op Noord-Holland) en waar we mogelijk kunnen ondersteunen.
- Relevante kennis en ervaring zal desgewenst worden gedeeld met gemeenten en de sector in de provincie Noord-Holland.

8. Citizen science en participatie

Voor een complex vraagstuk als luchtkwaliteit is samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen, bewoners, bedrijven en organisaties een randvoorwaarde voor succes. Citizen science en participatie dragen bij het vergroten van het bewustzijn binnen de samenleving over de oorzaken en gevolgen van slechte luchtkwaliteit. Daarnaast zorgt het ervoor dat inwoners meer kennis hebben over het (zelf)meten en (zelf)analyseren van de luchtkwaliteit, hoe de overheden hierop acteren.

Met deze inzichten stel je de inwoner in staat om op gelijkwaardige basis de samenwerking of dialoog aan te gaan met de eerdergenoemde partijen. Dit legt de basis voor samenwerking en proactieve acties tussen alle betrokken partijen en stimuleert om actief mee te doen in het behalen van provinciale doelen op het gebied van luchtkwaliteit. Citizen science speelt in onze SLA uitvoering dan ook een belangrijke rol.

Hollandse Luchten

De provincie heeft Hollandse Luchten opgezet. Het doel van Hollandse Luchten is om met behulp van burgerwetenschap een context te creëren waarin bewoners, overheden, experts en bedrijfsleven samen kennis opbouwen, dialoog voeren en handelingsperspectieven verbeteren voor een gezonde fysieke leefomgeving. In Hollandse Luchten staan burgers centraal bij het verzamelen van data en het doen van onderzoek in hun eigen leefomgeving.

Hollandse Luchten maakt hierbij gebruik van experimentele technologie en onderzoekt de waarde van nieuwe sensortechnologie voor inwoners van Noord-Holland, overheden en kennispartners. Binnen het project zijn in 2024 meerdere burgermeetgroepen actief, waaronder in de IJmond-regio, Zaanstad, Haarlem en de Gooi- en Vechtstreek. De burgers worden in hun onderzoek bijgestaan door experts op gebied van luchtkwaliteit, gezondheid en data science van o.a. het RIVM, GGD Amsterdam en TNO. Ook doen wij als PNH kennis op over of en hoe citizen science kan bijdragen aan het verder versterken en verfijnen van het meetnet. De data en kennis die wordt opgedaan wordt online beschikbaar gesteld, onder andere via de eigen website van het project¹⁰, maar ook via het Samen Meten platform van het RIVM¹¹.

Opgedane kennis en expertise wordt gedeeld binnen de eigen organisatie en met de andere deelnemers van het SLA, onder via deelname aan de SLA Themagroep participatie. Het project geniet landelijk en zelfs internationale bekendheid op gebied van open data en citizen science (voorbeeldproject). De ontwikkelde methodiek waarbij burgers, overheden en experts samenwerken met (innovatieve)technieken lijkt ook geschikt om toe te passen bij andere complexe thema's.

Scholieren meten luchtkwaliteit

De provincie ondersteunt en financiert het project 'Scholieren meten luchtkwaliteit in de provincie Noord-Holland'. Het is een project waar leerlingen van middelbare scholen met een vaste sensor en een mobiele sensoren op een fiets (bekend als de Snuffelfiets) de luchtkwaliteit meten, (data-)analyse uitvoeren en het gesprek over de leefomgeving voeren. Met het doel om de bewustwording en educatie

¹⁰ [Hollandse Luchten | Burgermetingen in Noord-Holland \(hollandse-luchten.org\)](https://hollandse-luchten.org)

¹¹ www.samenmeten.nl

over luchtkwaliteit en gezonde mobiliteit van scholieren te vergroten. Het project maakt gebruik van het al¹² en gaat het lesmateriaal door ontwikkelen en delen (GLOBE is het wereldwijde onderzoeksprogramma voor middelbare scholieren van NASA, RIVM, KNMI en universiteiten). Onderdeel van het project is, het werven van geïnteresseerde scholen en deze procesmatig ondersteunen in de uitvoering en communicatie, het betrekken van de lokale GGD en gemeente. De scholen gaan met ondersteuning van GLOBE het project eigen maken en uitvoeren met de scholieren. Het project loopt vanaf 10 maart 2022 en heeft een einddatum 30 juni 2024. In 2024 vindt besluitvorming plaats over een mogelijk (meerjarig)vervolgtraject.'

8.1. Maatregelen citizen science en participatie 2024

Voor 2024 betreft het een continuering van de in uitvoering zijnde maatregelen.

- In 2024 zetten we Hollandse Luchten door. In 2023 is een subsidie (SpUk SLA) toegekend aan de provincie voor dit project. Onder Hollandse Luchten ontstaan inmiddels initiatieven die de provincie niet direct heeft geïnitieerd, maar wel bijdragen aan de participatie. Het project is ook actief in gemeenten die het SLA (nog) niet hebben ondertekend. In 2024 wordt ter ondersteuning van het project ook een fijnstofsensoren geplaatst op het terrein van het provinciehuis. De data is online beschikbaar. De provincie onderzoekt in 2024 of en zo ja op welke wijze het Hollandse Luchten een vervolg krijgt na 2024.
- Faciliteren van project 'Scholieren meten luchtkwaliteit'. Wij faciliteren een project 'Scholieren meten luchtkwaliteit' (in samenwerking met globe), waarbij scholieren de luchtkwaliteit meten nabij hun school en/of de fiets. Wij voeren dit uit binnen een pilot op zes scholen in Noord-Holland. Deze pilot is in 2022 van start gegaan en wordt afgerond in 2024. Recent, 14 maart 2024, heeft gedeputeerde Olthof weer een deelnemende school bezocht. Tijdens zijn bezoek heeft hij de aftrap van het onderzoeksproject verzorgd voor een groep Nederlandse en Franse (uitwisseling) middelbare scholieren van het Castor College te Beverwijk.

9. EU-beleid en internationale inzet

Ongeveer de helft van de Nederlandse gezondheidseffecten van luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door buitenlandse emissies. Ambitieuw internationaal beleid is nodig om ook in het buitenland de emissies te laten

¹² [Fijnstof – GlobeNL \(globenederland.nl\)](https://www.globenederland.nl)

dalen. Het gaat daarbij om Europees bronbeleid voor emissies van voertuigen, schepen, mobiele werktuigen, industrie en landbouw en om luchtkwaliteitsbeleid. Dit loopt voornamelijk via de Rijksoverheid, maar gemeenten en provincies hebben mogelijkheden via Europese samenwerkingsverbanden en instituties. Met de internationale inzet wordt gestreefd naar een sterke afname van de gezondheidsimpact door buitenlandse emissies van fijnstof en stikstofoxides (NO_x) en naar aanscherping van Europees bronbeleid voor wegverkeer, industrie, scheepvaart, mobiele werktuigen, landbouw en huishoudens.

De **Europese richtlijn industriële emissies** (RIE) is het belangrijkste EU-instrument om de verontreiniging door industriële installaties, waaronder ook intensieve veehouderijen, te reguleren. Op 12 maart 2024 heeft het EU-parlement ingestemd met aanpassing van de RIE. Als ook de Raad heeft ingestemd, zal gestart worden met het proces tot implementatie in de nationale wetgeving.

In vervolg op de herziening van de WHO-advieswaarden, wordt in EU-verband ook gewerkt aan de herziening van de **Europese richtlijn luchtkwaliteit**. In maart 2024 is er in EU-verband een voorlopig akkoord bereikt, naar verwachting zal definitieve besluitvorming in mei plaatsvinden (voor de Europese verkiezingen). Daarna zal de nieuwe richtlijn binnen twee jaar in de nationale wetgeving moeten worden geïmplementeerd.

De nieuwe grenswaarden sluiten beter aan op de meest recente advieswaarden van de WHO uit 2021. De concentraties van de WHO-advieswaarden liggen aanzienlijk lager dan de huidige grenswaarden. In onderstaande tabel staan de jaargemiddelde grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof, de WHO-advieswaarden uit 2021 en de waarden die zeer waarschijnlijk worden opgenomen in de nieuwe Europese richtlijn luchtkwaliteit (dit worden de nieuwe wettelijke grenswaarden binnen) weergegeven.

Tabel 1: Wettelijk grenswaarde, WHO-advieswaarde 2005 en 2021 en nieuwe EU-grenswaarde voor jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide en fijnstof*

Stof	Wettelijke geldende grenswaarde	Streefwaarden SLA (= WHO-advieswaarde 2005)	WHO-advieswaarde (2021)	Verwachte EU-grenswaarden (besluitvorming 2024)
NO ₂	40 µg/m ³	40 µg/m ³	10 µg/m ³	20 µg/m ³
PM ₁₀	40 µg/m ³	20 µg/m ³	15 µg/m ³	20 µg/m ³
PM _{2,5}	25 µg/m ³	10 µg/m ³	5 µg/m ³	10 µg/m ³

*definitieve besluitvorming verwacht in mei 2024

9.1. Maatregelen EU-beleid en internationale inzet 2024

De inzet in 2024 op dit dossier bestaat, vanuit uitvoeringsplan, hoofdzakelijk uit het actief volgen van de ontwikkelingen via deelname aan bestaande overlegstructuren. Voor wat betreft het verkenning van de mogelijkheden van internationale regelingen en innovatiefondsen volgende we de ontwikkelingen binnen het SLA netwerk.

- De provincie neemt deel aan SLA-themagroep internationaal

10. Financieel

Er zijn geen financiële consequenties voor de uitvoering van de maatregelen voorzien. De uitvoering van maatregelen valt volledig onder lopende zaken en reguliere budgetten.

SpUk SLA subsidies (regeling E53)

Op dit moment heeft de provincie sinds het ondertekenen van het SLA twee SpUk SLA subsidies ontvangen, waarvan de werkzaamheden in uitvoering zijn. In 2024 is er een landelijk een budget van €5 miljoen beschikbaar voor SLA SpUk regeling (E53)¹³. Deze subsidies zijn alleen beschikbaar voor partijen die het SLA hebben ondertekend. De provincie stimuleert gemeenten om gebruik te maken van deze subsidies, bijvoorbeeld om invulling te geven aan citizen science en participatie (in samenhang met Hollandse Luchten en Globe, zie hoofdstuk 8).

We verkennen gedurende 2024 of we als provincie ook in 2024 een subsidieaanvraag indienen. Hierbij zoeken we intern de samenwerking op en kijken daarbij ook naar ideeën en initiatieven die bijdragen aan meerdere beleidsopgaven (Mobiliteit, Duurzaamheid, Klimaat, Stikstof).

Tabel 1: toegekende SpUk SLA subsidies aan provincie Noord-Holland

Beschikingsnummer	Omschrijving	subsidiebedrag
SPUKSLA-22-03318341	Pilot hoogblootgesteld	€ 63.275
SPUKSLA-23-03591102	Hollandse Luchten - participatie	€100.000

¹³ [Specifieke Uitkering Schone Lucht Akkoord \(SpUk SLA\) \(rvo.nl\)](https://rvo.nl/nl/specifieke-uitkering-schone-lucht-akkoord)

11. Voortuitblik 2025

SLA voortgangsrapportage – gezondheidsindicator

In 2024 wordt de voortgangsrapportage van het RIVM beschikbaar gesteld (exakte planning niet bekend). Deze had in 2023 opgeleverd moeten worden, maar heeft vertraging opgelopen. Deze rapportage maakt inzichtelijk of we in Nederland op koers liggen om de doelstelling van het SLA te halen met het huidige en voorgenomen beleid. Als blijkt dat we de doelstelling niet gaan halen, is bijsturing (en extra maatregelen) nodig.

Nieuwe uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2024–2030

Er wordt door de deelnemers van het SLA, gewerkt aan een nieuwe SLA uitvoeringsagenda. Verwachting is dat deze rond juni 2024 beschikbaar is. Het betreft een update van de vorige agenda. Deze uitvoeringsagenda geeft richting aan de gezamenlijke inspanningen van de SLA-partners en de op te stellen decentrale uitvoeringsplannen voor de komende jaren.

Herziening Europese grenswaarden 2024

De nationale wettelijke grenswaarden (normen) voor fijnstof en stikstofdioxide volgen uit de Europese richtlijn luchtkwaliteit. Op dit moment zijn de wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof minder streng dan de doelen van het SLA voor 2030. Dit gaat veranderen.

De Europese richtlijn luchtkwaliteit wordt herzien. De verwachting is dat de Europese grenswaarden voor fijnstof in de nieuwe richtlijn op hetzelfde niveau komen te liggen als de doelstelling van het SLA. Voor stikstofdioxide wordt de wettelijke grenswaarde naar verwachting lager (strenger) dan de doelstelling van het SLA (grenswaarde stikstofdioxide SLA 40 µg/m³, verwachte nieuwe EU-richtlijn: 20 µg/m³. Welke effect dit gaat hebben op de huidige werkwijze en doelstellingen van het SLA is nog niet bekend.

Besluitvorming over de Europese richtlijn luchtkwaliteit vindt waarschijnlijk op korte termijn plaats (Europees parlement stemt naar verwachting in april 2024, de Raad in mei 2024). Deze herziene richtlijn bevat o.a. de nieuwe grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof, die binnen 2 jaar na vaststelling zullen worden verankerd in de Nederlandse wetgeving.

Opgemerkt wordt dat de verwachte nieuwe grenswaarden niet op het niveau van de WHO-advieswaarden 2021 liggen. Dat betekent dat ook als het lukt om in Nederland in 2030 te voldoen aan de nieuwe grenswaarden, er nog steeds gezondheidseffecten zullen zijn als gevolg van de luchtkwaliteit.

Na definitieve vaststelling van de nieuwe EU-grenswaarden, zal moeten worden onderzocht welke aandachtspunten er zijn in onze provincie. Voor wat betreft de aanscherping van de grenswaarden en de gevolgen daarvan, werken we samen met andere provincies en de SLA-partners. Hierbij kijken we ook naar wat er

nodig is bij onze buurlanden, aangezien onze luchtkwaliteit voor een groot deel wordt beïnvloed door het buitenland.

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten

BEL/OMB

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl